

Globalizarea la început de mileniu

Este aproape imposibil ca în fiecare zi să nu fie înregistrată o nouă realizare în știință, tehnică, să nu apară un eveniment major în politică sau în viața socială care să atragă atenția unui număr din ce în ce mai mare de oameni.

Ceea ce este interesant, este că fiecare persoană caută să facă o legătură între evenimentele de ordin cotidian și informațiile venite din întreaga lume, din domenii diverse și mai ales să întrevadă ce schimbări vor avea loc și cum se va modifica felul său de a trăi și munci, de a-și educa copiii sau de a se integra mai mult în viața economică, socială și politică.

Din mulțimea informațiilor ce se propagă prin intermediul tuturor mijloacelor mass-media, ies în evidență cele care conțin cu o frecvență sporită termenii de: internațional, multinațional, transnațional și în ultima vreme expresia „dezvoltare globală”. Înțelegerea rapidă a principalelor deosebiri dintre acești termeni și anume: internațional sau „între națiuni”, multinațional sau „între un anumit număr de națiuni”, transnațional sau „dincolo de granițele naționale”, global sau „întreaga lume” permite cititorului să perceapă prin intermediul strategiilor organizațiilor toate modelele posibile de previziune economico-socială.

Conferințele importante la nivel înalt: „Rio 1992”, „Conferința populației globului de la Cairo 1994”, „Conferința la înalt nivel din domeniul social de la Copenhaga 1995”, „Conferința Ministerială a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) din decembrie 1999”, sunt rezultate ale unor noi probleme cu caracter global care trebuie să fie reglementate și pentru care sunt necesare acordurile mai multor state.

Recensămintele organizate în ultima perioadă au scos în evidență o intensificare a ritmului de creștere a populației globului. Dacă până în anul 1800 populația globului era evaluată la 1 miliard persoane, până la atingerea celui de-al doilea miliard a mai fost necesară trecerea doar a încă 125 ani. Pentru cel de-al treilea și pentru cel de-al patrulea miliard a mai fost necesară trecerea a 35 ani, respectiv 14 ani. În perioada 1987-1999 populația globului a mai înregistrat o creștere de încă un miliard, iar previziunile indică o creștere cu încă 2 miliarde a populației globului până în anul 2005. De remarcat este faptul că toate creșterile au menținut o proporție de 80% din populație în țările slab dezvoltate economic.

În paralel cu creșterea populației globului, în țările puternic dezvoltate economic se dezvoltă și cerința unor noi piețe de desfacere. Marii producători tind tot mai mult să-și extindă activitatea dincolo de granițele țării lor, trecând în mod treptat de la o producție autohtonă, la internaționalizarea și mondializarea producției și chiar la

globalizarea acesteia, prin extinderea activităților specifice pe toate continentele lumii.

Dezvoltarea și modernizarea producției intră însă în dezacord cu creșterea populației, deoarece în loc să se înregistreze o creștere a numărului locurilor de muncă se observă o diminuare tot mai accentuată a acestora. Prognozele arată că în secolul următor aproape o cincime din populația aptă de muncă va fi suficientă pentru a asigura avântul economiei mondiale, urmând ca restul să reprezinte „categoria dezavantajată”, care va întâmpina greutăți uriașe.

La nivel mondial, procesul de globalizare cunoaște evoluții diferite, existând contraste vizibile între diferitele zone geografice.

Diferențe considerabile sunt înregistrate și în modul de a privi problema globalizării chiar în cadrul aceluiași stat. Astfel apar diferențe între vestul și estul Germaniei, între sudul și nordul Coreii sau între Taiwan și China. Sunt situații în care una dintre părți a ales sau a fost nevoită să aleagă „izolarea”, în timp ce cealaltă a adoptat „integrarea economică”.

Ideea interdependenței economice a statelor a apărut cu mult timp în urmă. George Marshall și Jean Monnet au arătat că aceasta ar fi cheia de succes a asigurării păcii, securității și prosperității națiunii. Plecând de la aceste idei a fost implementat Planul Marshall în Europa de Vest și a fost creată Uniunea Europeană pentru Cărbune și Oțel care a stat la baza constituirii Comunității Europene și Uniunii Europene de astăzi. Această interdependență economică ar fi cheia de succes a revoluției globale, în direcția valorificării beneficiilor oferite de piața globală și a instaurării unor instituții internaționale efective.

În contextul globalizării economiei și în special a celei europene o importanță deosebită o prezintă prevederile Contractului de la Maastricht cu referire la realizarea Uniunii Economice și Monetare, cadrul de asigurare a stabilității economice a Europei. Se are în vedere creșterea importanței globale a pieței financiare europene în comparație cu zonele de influență ale dolarului sau ale yenului, există o „nouă agendă transatlantică”. La Madrid s-au pus bazele unui plan de acțiune comun U.S.A.-U.E., creându-se cadrul necesar unui dialog referitor la toate problemele globale. În paralel s-a dezvoltat ideea realizării unei piețe transatlantice care să conducă în continuare la reducerea taxelor vamale și la înlăturarea altor bariere care stau în calea comerțului internațional. Acțiunile întreprinse în acest sens au condus la încheierea unor acorduri regionale cunoscute sub denumirile de: NAFTA (Acordul de Liber Schimb al Americii de Nord), APEC (Forul de Cooperare Economică Asia – Pacific), MERCOSUR (Zona de liber schimb latino-americană formată din Argentina, Brazilia, Paraguay și

Uruguay), AFTA (Zona de Liber Schimb din Asia de Sud-Est), CEFTA (Zona de Liber Schimb din Europa Centrală), UE (Uniunea Europeană).

Pași siguri în direcția globalizării îi reprezintă acordurile regionale care sunt orientate spre liberalizarea relațiilor dintre statele naționale. Aceasta este părerea specialiștilor care converg spre ideea că lumea amenință să iasă treptat de sub controlul statelor naționale. A apărut astfel ideea „guvernării mondiale” (idee dezvoltată de către sociologul israelian Dror, în cadrul proiectelor de cercetare ale Clubului de la Roma). Economia mondială prezintă un nou cadru de reglementare și noi posibilități de instituționalizare.

În prezent acordurile de cooperare tind să capete o dimensiune globală. Se vorbește tot mai mult despre colaborarea dintre regiuni. În martie 1996 a demarat la Bangkok colaborarea dintre Asia și Europa în cadrul procesului “Asia-Europe Meeting” (ASEM). La conferință au participat cele cincisprezece state membre ale Uniunii Europene (UE): Germania, Franța, Marea Britanie, Belgia, Italia, Olanda, Finlanda, Irlanda, Suedia, Austria, Luxemburg, Spania, Portugalia, Grecia, Danemarca și statele asiatice Brunei, China, Coreea de Sud, Filipine, Indonezia, Japonia, Malaysia, Singapore, Thailanda și Vietnam.

Aceste țări realizează peste 50% din PIBM (Produsul Intern Brut Mondial). Tendința este de creștere a laturii euro-asiatice din cadrul triumphiului geopolitic Europa-Asia-America de Nord. Colaborarea în cadrul ASEM are drept scop impulsivarea creșterii economice care să contribuie la stabilitatea și prosperitatea în lume.

În lume există institute specializate care analizează evoluția economiilor statelor naționale și perspectivele de dezvoltare a unei economii globale.

Studiile întreprinse asupra impactului integrării regionale arată că prin aderarea la blocuri regionale nu s-au urmărit, în mod absolut, performanțe economice deosebite, ci înțelegeri în urma cărora să se poată valorifica oportunitățile oferite de anumite domenii, în special valorificarea șanselor oferite de diferite piețe ale lumii și de inovările tehnologice.

Cuantificarea tendințelor care acționează în sensul globalizării economiei mondiale se poate face cu ajutorul unui set de indicatori în cadrul căruia o pondere importantă o au: „cotele de import și export” (de exemplu: exportul firmelor din cadrul unei industrii raportat la volumul vânzărilor acestora), investițiile de capital în străinătate, profitul realizat în străinătate raportat la profitul total al firmei, numărul persoanelor angajate în străinătate raportat la personalul total al firmei, modificarea volumului vânzărilor firmei în străinătate într-o anumită perioadă de timp sau cota deținută de firmă pe piața mondială a produsului sau serviciului respectiv.

În perioada 1980-1994 cifrele statistice indică o creștere semnificativă a exportului și a produsului intern brut la nivel mondial (suma tuturor bunurilor și serviciilor realizate), care în linii mari prezintă o creștere asemănătoare, înregistrând chiar o dublare a nivelului de referință.

Strategia de a investi în străinătate este utilizată cu precădere de către marile firme. De exemplu, în Germania

dintre întreprinderile cu o cifră de afaceri care depășește 100 milioane DM, fiecare a IV-a a făcut un pas în străinătate.

Investițiile de capital în străinătate între anii 1985-1995 au cunoscut o creștere concentrată cu precădere asupra celor trei centre de gravitație ale economiei mondiale, Europa de Nord, Asia de Sud-Est și America de Nord. Acest indicator a înregistrat cea mai pronunțată creștere și anume de cinci ori față de anul 1980. Se remarcă o creștere a acestui indicator în cadrul relațiilor dintre țările care aparțin aceleiași zone. La nivelul anului 1997 mai mult de 85% din investițiile străine în străinătate aparțineau țărilor OECD. Cinci țări: Japonia, USA, Franța, Germania și Marea Britanie dețineau 70% din acest nivel. Aceste investiții aparțin în mare măsură primelor 100 mari companii multinaționale, care au sediul tot în țările OECD.

Extinderea globalizării, ca urmare a intensificării relațiilor comerciale internaționale a influențat nivelul salariilor doar cu 10-20% în țările industrializate. În toate țările industrializate ponderea forței de muncă angajată în sectorul productiv a scăzut de la 30% în 1970 la 20% în 1994 în Europa și de la 28% în 1965 la 16% în 1994 în USA. Această diminuare s-a manifestat în paralel și prin scăderea cotei deținute de către sectorul productiv în PIB (prețuri curente). În cazul unei analize efectuate în prețuri constante se observă un foarte mic declin al sectorului productiv în cadrul PIB.

Remarcabile sunt transformările la nivelul tehnicii și tehnologiei mondiale care au contribuit la extinderea globalizării. Între anii 1930 și 1990 costul mediu al unei mile în transportul aerian s-a redus de la 68 cenți USA la 11 cenți USA, iar costul unei convorbiri telefonice de 3 minute între New York și Londra a scăzut de la 244,65 \$ la 3,32 \$. Aceste inovații realizate în sectorul comunicațiilor au determinat inovări în cadrul structurilor organizatorice ale întreprinderilor multinaționale și s-au creat premisele necesare transferului activ al tehnologiei dintr-o țară în alta. Tehnologia a fost cea care a reprezentat pasul care a determinat transpunerea acestui fenomen în practica economico-socială. Se remarcă în acest sens numărul ridicat de țări care au eliminat între anii 1970 și 1997 controlul vamal asupra intrărilor de bunuri și servicii și anume de la 35 de țări în 1970 la 137 țări în 1997.

Piața de cumpărare globală ia naștere ca urmare a răspândirii produselor unor firme deja consacrate în întreaga lume; de exemplu automobilele germane BMW, restaurantele fast food McDonald's, dulciurile Nestle, produsele chimice Bayer. Firmele japoneze Toyota, Honda, Mitsubishi și Isuzu și-au creat centre de montaj pentru automobilele lor în Thailanda, iar alte firme americane își deschid filiale în Asia de Sud Est.

Vânzările întreprinderilor multinaționale prin intermediul filialelor acestora din străinătate, precum și numărul „alianțelor tehnologice” prezintă o creștere semnificativă.

Dezvoltarea corporațiilor multinaționale va atinge o nouă etapă și anume cea caracterizată de distanțarea acestora din ce în ce mai mult de originea de la care au pornit, față de țara în care au fost înființate.

Globalizarea acestora le modifică caracterul național, afacerile acestora răspândindu-se la nivelul continentelor în funcție de oportunitățile oferite și de posibilitatea de valorificare a acestora. La nivelul anului 1997 numărul corporațiilor multinaționale a ajuns la 37000 (în comparație cu 6000 la începutul anilor '70) având aproximativ 170000 filiale. Nucleul economic este deținut de aproximativ 600 de mari firme dintre care doar puține acționează ca veritabili actori globali.

Și mai puternică este creșterea înregistrată de fluxurile internaționale pe termen scurt. Acestea sunt rezultatul unor acțiuni speculative și influențează cu precădere cifrele de bilanț și cele ale cursului de schimb valutar (de exemplu criza de pe piața financiară asiatică a avut repercusiuni și în alte regiuni ale globului). Globalizarea fluxurilor financiare mărește volatilitatea și incertitudinea în spațiul mondial, ceea ce face mult mai dificilă elaborarea unor politici eficiente.

Prof. univ. dr. Mihai PRICOP

Lector univ. dr. Adrian TANȚĂU

Bibliografie

1. BADRUS, G., RĂDĂCEANU, E.	<i>Globalitate și management,</i> București, Editura All Beck, 1999
2. HAMMER, M., CHAMPY, J.	<i>Reengineering-ul întreprinderii,</i> București, Editura Tehnică, 1996
3. HEIDELBERGER CLUB FÜR WIRTSCHAFT UND KULTUR	<i>Globalisierung,</i> Berlin, Editura Springer, 1997
4. SCHERTLER, W.	<i>Management von Unternehmenskooperationen- Entwurf eines Bezugsrahmen</i>
5. VERNON-WORZEL, H., WORZEL, L.	<i>Strategic Management in a Global Economy,</i> 3.rd Edition, John Wiley and Sons Inc, 1998